

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ**
ionushas@rada.gov.ua
herasymenko-i@rada.gov.ua

Шановний пане Сергію!

Національна асоціація адвокатів України висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

До НААУ надійшов Ваш лист № 04-27/3-2026/208044 від 03.09.2026 (вх. № 3858/0/1-26 від 04.09.2026) з проханням надати пропозиції та зауваження до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо захисту громадян, їхніх коштів від незаконних дій з платіжними інструментами й банківськими рахунками» (реєстр. № 16013 від 02.09.2026).

Метою законотворчої ініціативи є вдосконалення кримінально-правових механізмів протидії незаконним діям з платіжними інструментами, індивідуальною обліковою інформацією, банківськими та платіжними рахунками й електронними гаманцями та запобігання їх передачі й обігу для вчинення кримінальних правопорушень.

Одночасно НААУ опрацювала пов'язані законопроекти реєстр. № 16013-1, № 16014 та № 16014-1.

У результаті проведеного аналізу Національна асоціація адвокатів України в цілому підтримує мету законопроекту № 16013 і вважає його найбільш придатним для доопрацювання до другого читання. Попри це підтримка не є безумовною. Текст має бути істотно доопрацьований так, щоб кримінальна відповідальність наставала за свідоме забезпечення злочинного обігу платіжних засобів, а не за факт передачі картки, виконання договору чи надання правничої допомоги.

Законопроекти № 16013-1, № 16014 та № 16014-1 у первинній редакції НААУ не підтримує. Окремі їхні ідеї можуть бути використані лише після викладення у редакції, запропонованій у цьому додатку, без розмивання меж досудового

розслідування, без конкуренції зі статтею 255 Кримінального кодексу України та без змішування протидії шахрайству з регулюванням призову.

НААУ просить Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності врахувати викладені зауваження під час підготовки тексту законопроекту № 16013 до другого читання та під час визначення долі суміжних законопроектів.

Додаток: на 16 арк.

З повагою

**Голова
Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[Підпис] Лідія ІЗОВІТОВА

**Зауваження та пропозиції
Національної асоціації адвокатів України
до проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та
Кримінального процесуального кодексу України щодо захисту громадян,
їхніх коштів від незаконних дій з платіжними інструментами й банківськими
рахунками» (реєстр. № 16013 від 02.09.2026)
та пов'язаних законопроектів (реєстр. № 16013-1, № 16014, № 16014-1)**

Провівши аналіз законопроекту № 16013 та суміжні законопроекти № 16013-1, № 16014 і № 16014-1, Національна асоціація адвокатів України вважає за необхідне висловити позицію щодо їх концептуальних і нормопроектних положень. Підтримуючи загальну ідею посилення кримінально-правової охорони платіжної інфраструктури та протидії так званим «дроп-схемам», вважаємо доцільним запропонувати низку уточнень з огляду на засади юридичної визначеності, презумпції невинуватості, індивідуалізації вини, пропорційності кримінально-правового впливу, а також на практичні потреби правозастосування та гарантії професійних прав адвокатів.

I. Загальна оцінка пакета законопроектів

Найбільш комплексним і системним з точки зору законодавчої техніки, узгодженості із чинним Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України є законопроект № 16013. Саме його доцільно брати за основу подальшої роботи. Законопроект прийнято за основу 15 вересня 2026 року, тому зауваження викладаються з розрахунком на підготовку тексту до другого читання.

Законопроект № 16014 та альтернативний до нього законопроект № 16014-1 пропонують окрему статтю про створення електронно-комунікаційної шахрайської організації (шахрайського кол-центру). У первинній редакції це положення створює ризик дублювання статті 255 Кримінального кодексу України. Водночас повна відмова від спеціальної норми залишить поза увагою організовані групи, які не досягають ознак злочинної організації, але спеціалізуються на серійному шахрайстві з використанням електронних комунікацій. Тому НААУ не підтримує первинну редакцію статті 255⁴, однак вважає за можливе її запровадження лише в суттєво уточненій редакції, викладеній нижче.

Законопроект № 16013-1 у частині наділення слідчих органів Державного бюро розслідувань повноваженням здійснювати моніторинг обставин, що можуть свідчити про вчинення військових кримінальних правопорушень, на основі «доступних джерел», у тому числі інформації, поширеної в медіа, НААУ вважає неприйнятним.

II. Законопроект № 16013

1. Щодо статті 200 Кримінального кодексу України

Запропонована нова редакція статті 200 є виправданою з огляду на оновлення термінології Закону України «Про платіжні послуги». Водночас конструкція

диспозиції потребує уточнення. Слова «підроблення, фальсифікація» дублюють одне одного; похилі risks між альтернативними поняттями є неприйнятними для кримінального закону. Обіг піддроблених предметів має передбачати усвідомлення особою їх піддробленого характеру (завідомість). Частина друга повинна містити закритий перелік способів протиправного заволодіння платіжним засобом або доступом і прямо вказувати на відсутність згоди користувача платіжних послуг або його уповноваженого представника та встановленої законом підстави.

Окремо необхідно визначити поняття доступу. Доступом має визнаватися фактична можливість ініціювати платіжну операцію або розпоряджатися коштами. Повідомлення реквізитів виключно для зарахування коштів саме по собі наданням доступу не є. Посилання на «інше спеціальне законодавство України» у примітці є оцінним і має бути замінене конкретними законами.

Таким чином, пропонуємо викласти статтю 200 Кримінального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
Стаття 200. Незаконні дії з платіжними інструкціями / платіжними повідомленнями / платіжними дорученнями, платіжними інструментами та іншими засобами доступу до банківського та/або платіжного рахунку 1. Підроблення, фальсифікація платіжних інструкцій / платіжних повідомлень / платіжних доручень, платіжних інструментів, інших засобів доступу до банківського та/або платіжного рахунку, електронних гаманців, індивідуальної облікової інформації, а так само придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту піддроблених, фальсифікованих платіжних інструкцій / платіжних повідомлень / платіжних доручень, платіжних інструментів або їх використання чи збут, а також ініціювання на підставі підроблених, фальсифікованих платіжних інструкцій / платіжних повідомлень / платіжних доручень платіжних операцій, неправомірний випуск або використання електронних грошей – карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавленням волі на той самий строк. 2. Привласнення, викрадення, заволодіння шляхом обману або зловживання довірою, або набуття іншим кримінально протиправним шляхом платіжних інструментів, індивідуальної облікової інформації чи інших засобів доступу до них, а також незаконне отримання доступу до банківського та/або платіжного рахунку, електронного гаманця – карається штрафом від п'яти тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий	Стаття 200. Незаконні дії з платіжними інструкціями, платіжними інструментами, засобами доступу до рахунків та електронними грошима 1. Підроблення платіжних інструкцій, платіжних інструментів, індивідуальної облікової інформації або інших засобів доступу до банківського чи платіжного рахунку, електронного гаманця з метою їх використання як засобу вчинення умисного кримінального правопорушення, а так само придбання, зберігання, перевезення, пересилання або збут завідомо підроблених зазначених інструкцій, інструментів, інформації чи засобів із такою метою або їх використання з такою метою для ініціювання платіжної операції, а також умисний випуск електронних грошей особою, яка відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» не має права на їх випуск, або умисне використання електронних грошей, завідомо випущених особою, яка не має такого права, вчинені з метою заволодіння чужими коштами шляхом обману, — карається штрафом від трьох тисяч до семи тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавленням волі на той самий строк. 2. Умисне привласнення, викрадення або заволодіння шляхом обману чи зловживання довірою платіжними інструментами, індивідуальною обліковою інформацією або іншими засобами доступу до банківського чи платіжного рахунку, електронного гаманця, а так само умисне одержання зазначених інформації чи засобів шляхом несанкціонованого втручання в роботу інформаційної системи або умисне отримання доступу до такого рахунку чи гаманця без згоди користувача платіжних послуг або його

строк. 3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, — караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від чотирьох до шести років. Примітка. 1. У статтях 200, 200¹ цього Кодексу терміни "платіжна інструкція", "платіжний інструмент", "платіжний рахунок", "платіжна операція", "електронний гаманець", "електронні гроші", "індивідуальна облікова інформація" та інші вживаються у значенні, визначеному в Законі України "Про платіжні послуги" та іншому спеціальному законодавстві України. 2. У статтях 200, 200¹ цього Кодексу термін "банківські рахунки" вживається у значенні, визначеному в Законі України "Про банки і банківську діяльність".	уповноваженого представника та за відсутності встановленої законом підстави для такого доступу — карається штрафом від чотирьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на той самий строк. 3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, — караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від чотирьох до шести років. Примітка. 1. У статтях 200, 200¹ цього Кодексу терміни «платіжна інструкція», «платіжний інструмент», «платіжний рахунок», «платіжна операція», «електронний гаманець», «електронні гроші», «індивідуальна облікова інформація», «користувач платіжних послуг» вживаються у значеннях, визначених Законом України «Про платіжні послуги». 2. У статтях 200, 200¹ цього Кодексу термін «банківські рахунки» вживається у значенні, визначеному Законом України «Про банки і банківську діяльність». 3. Для цілей статей 200, 200¹ цього Кодексу доступом до банківського чи платіжного рахунку, електронного гаманця є фактична можливість ініціювати платіжну операцію або розпоряджатися коштами з використанням такого рахунку чи гаманця самостійно або в поєднанні з іншими засобами, що перебувають у розпорядженні особи. Наданням або отриманням доступу є відповідно створення для іншої особи або набуття такої можливості. Повідомлення реквізитів виключно для зарахування коштів саме по собі не є наданням доступу. 4. Іншими засобами доступу у статтях 200, 200¹ цього Кодексу є документи, електронні дані або пристрої, використання яких самостійно або в поєднанні з іншими засобами забезпечує доступ, визначений пунктом 3 цієї примітки».
--	--

2. Щодо статті 200¹ Кримінального кодексу України

Запровадження окремої статті 200¹ є виправданим: чинне законодавство не дає чіткої відповіді на кваліфікацію свідомої передачі картки, облікових даних чи доступу до рахунку для подальшого шахрайства. Разом із тим конструкція складу не може бути формальною.

Під час опрацювання висловлювалася пропозиція виключити спеціальну мету як обов'язкову ознаку складу, щоб спростити доказування. НААУ цю пропозицію не підтримує. Виключення мети перетворить на кримінально каране діяння широке коло правомірних або побутових ситуацій: передачу картки члену сім'ї, надання доступу бухгалтеру, представнику за довіреністю, адвокату в межах правничої допомоги, працівнику банку чи надавачу платіжних послуг. Такий підхід

суперечитиме статтям 62 Конституції України, практиці Європейського суду з прав людини щодо передбачуваності закону (зокрема *Vuerentsov v. Ukraine*, заява № 20372/11) та презумпції невинуватості. Сам факт використання рахунку третьою особою не може замінювати доведення індивідуальної вини.

Водночас мета має бути сформульована точно: особа усвідомлювала призначення інструменту, інформації або доступу для використання як засобу вчинення умисного кримінального правопорушення і діяла з метою забезпечити таке використання. Діяння є закінченим з моменту передачі, одержання чи надання доступу, незалежно від того, чи розпочато подальше правопорушення, — але лише за умови доведення всіх ознак складу.

Необхідно розмежувати два різні діяння. Частина перша має стосуватися передачі власного засобу користувачем платіжних послуг або його уповноваженим представником. Частина друга — обігу засобів іншого користувача за відсутності ознак статті 200 або частини першої статті 200¹. Кваліфікуючою ознакою найсуворішої частини має бути вчинення організованою групою; повторність як самостійну підставу найсуворішої санкції для частини першої доцільно викласти окремо, а не змішувати зі створенням організованої групи.

Окремо пропонується спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності для особи, яка вперше вчинила діяння, передбачене частиною першою, якщо до повідомлення про підозру вона добровільно повідомила про передавання орган досудового розслідування або прокурора та надавача платіжних послуг, вжила всіх залежних від неї заходів для припинення доступу і завдяки її діям було відвернуто використання засобу для вчинення іншого кримінального правопорушення. Це положення не звільняє від відповідальності за інші злочини.

Таким чином, пропонуємо викласти статтю 200¹ Кримінального кодексу України у такій редакції:

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
Стаття 200 ¹ . Передача, одержання, придбання, зберігання, інше набуття платіжних інструментів для вчинення кримінального правопорушення	Стаття 200 ¹ . Надання та обіг платіжних інструментів і засобів доступу до рахунків для вчинення умисного кримінального правопорушення
1. Передача платіжного інструменту, індивідуальної облікової інформації, надання доступу до них чи банківського та/або платіжного рахунку, електронного гаманця з метою вчинення іншими особами шахрайства або іншого кримінального правопорушення – карається штрафом від трьохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.	1. Незаконна передача користувачем платіжних послуг або його уповноваженим представником іншій особі платіжного інструменту чи індивідуальної облікової інформації, наданих такому користувачу або його представнику надавачем платіжних послуг, або надання доступу до банківського чи платіжного рахунку, електронного гаманця такого користувача з метою забезпечення використання переданого інструменту, інформації або наданого доступу як засобу вчинення іншою особою умисного кримінального правопорушення — карається штрафом від трьохсот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.
2. Одержання, придбання, зберігання, інше набуття платіжного інструменту, індивідуальної	2. Незаконне одержання , придбання, зберігання, інше незаконне набуття, передача, збут,

облікової інформації іншої особи, отримання доступу до них чи банківського та/або платіжного рахунку, електронного гаманця, їх передача, збут, перевезення платіжного інструменту іншої особи з метою вчинення шахрайства або іншого кримінального правопорушення –

карається штрафом від трьох тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк від двох до шести років.

3. Дії, передбачені частинами першою, другою цієї статті, вчинені повторно або організованою групою, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

перевезення або пересилання платіжного інструменту чи індивідуальної облікової інформації іншого користувача платіжних послуг, надання або **незаконне** отримання доступу до банківського чи платіжного рахунку, електронного гаманця іншого користувача з метою забезпечення використання зазначених інструменту, інформації або доступу як засобу вчинення умисного кримінального правопорушення, за відсутності ознак діяння, передбаченого статтею 200 або частиною першою цієї статті, —

карається штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років.

3. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені повторно, —

караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

4. Дії, передбачені частиною другою цієї статті, вчинені повторно, або дії, передбачені частиною першою чи другою цієї статті, вчинені організованою групою, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

5. Особа, яка вперше вчинила діяння, передбачене частиною першою цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до повідомлення їй про підозру вона добровільно повідомила про передавання відповідного інструменту чи доступу орган досудового розслідування або прокурора та надавача платіжних послуг, вжила всіх залежних від неї заходів для припинення такого доступу, активно сприяла встановленню одержувачів і завдяки її діям було відвернуто використання переданого інструменту чи доступу для вчинення іншого кримінального правопорушення. Це положення не звільняє від відповідальності за інші вчинені особою кримінальні правопорушення.

Примітка.

1. Відповідальність за цією статтею настає за умови, що під час вчинення відповідного діяння особа усвідомлювала призначення платіжного інструменту, індивідуальної облікової інформації або доступу для використання як засобу вчинення умисного кримінального правопорушення та діяла з метою забезпечення такого використання.

2. Діяння, передбачені цією статтею, за наявності всіх ознак відповідного складу є закінченими з моменту вчинення зазначених у ній дій незалежно від того, чи розпочато або закінчено кримінальне правопорушення, для вчинення якого призначені платіжний інструмент, індивідуальна облікова інформація або доступ.

3. Згода законного користувача на передавання інструменту чи доступу не виключає відповідальності одержувача за наявності ознак, передбачених цією статтею.

	4. Надання доступу в межах представництва на підставі закону, договору або акта органу юридичної особи, виконання трудових чи договірних обов'язків, надання правничої допомоги адвокатом, бухгалтерське обслуговування або надання дозволених законом платіжних послуг за відсутності передбаченої цією статтею мети не утворює складу кримінального правопорушення, встановленого цією статтею. Порушення лише умов договору з надавачем платіжних послуг за відсутності такої мети не є підставою кримінальної відповідальності. Формальний договір не створює імунітету, якщо кримінальна мета доведена.
--	--

3. Щодо заходів кримінально-правового характеру стосовно юридичних осіб

Законопроект поширює на статті 200 і 200¹ підстави застосування заходів до юридичних осіб (стаття 96³ Кримінального кодексу України) та ліквідацію (стаття 96⁹). Такий підхід є надмірним. Ліквідація — найсуворіший захід, і його автоматичне поширення на всі нові склади, включно з адміністративно близькими за характером діями частини першої статті 200¹, не відповідає принципу пропорційності. Директива (ЄС) 2019/713 допускає ліквідацію як додатковий захід, але не вимагає застосовувати її до всіх платіжних правопорушень.

Пропонуємо:

1) у пункті 1 частини першої статті 96³ та в пункті 2 примітки до цієї статті передбачити посилання на статтю 200 та частини другу — четверту статті 200¹, а не на всі частини статті 200¹;

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
Стаття 96-3. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру 1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є: 1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 200, 200-1, 209 і 306, частинах першій і другій статті 3683, частинах першій і другій статті 3684, статтях 369 і 3692 цього Кодексу; ... 2. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру незалежно від притягнення до кримінальної відповідальності фізичної особи є встановлені фактичні обставини, що свідчать про: ... Примітка ... 2. Кримінальні правопорушення, передбачені статтями 109, 110, 113, 1142, 146, 147, 152-1561, частинами другою – четвертою статті 1591, статтями	Стаття 96-3. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру 1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є: 1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 200, частинах другій — четвертій статті 200-1, статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 3683, частинах першій і другій статті 3684, статтях 369 і 3692 цього Кодексу; ... 2. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру незалежно від притягнення до кримінальної відповідальності фізичної особи є встановлені фактичні обставини, що свідчать про: ... Примітка ... 2. Кримінальні правопорушення, передбачені статтями 109, 110, 113, 1142, 146, 147, 152-1561, частинами другою – четвертою статті 1591, статтями

160, 200, 200-1 , 209, 255, 260, 262, 3011, 303, 306, 343, 345, 347, 348, 349, частинами першою і другою статті 3683, частинами першою і другою статті 3684, статтями 369, 3692, 376-379, 386, 436, 437-439, 442, 4421, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності, або якщо неправомірна вигода була запропонована, обіцяна чи надана за вчинення чи невчинення будь-якої дії або за бездіяльність чи вплив на прийняття рішення в інтересах юридичної особи.	160, 200, частинах другій — четвертій статті 200-1 , 209, 255, 260, 262, 3011, 303, 306, 343, 345, 347, 348, 349, частинами першою і другою статті 3683, частинами першою і другою статті 3684, статтями 369, 3692, 376-379, 386, 436, 437-439, 442, 4421, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності, або якщо неправомірна вигода була запропонована, обіцяна чи надана за вчинення чи невчинення будь-якої дії або за бездіяльність чи вплив на прийняття рішення в інтересах юридичної особи.
--	---

2) положення законопроекту про доповнення частини першої статті 96⁹ посиланням на статті 200 і 200¹ виключити. Натомість статтю 96⁹ доповнити частиною другою такого змісту:

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
Стаття 96-9. Ліквідація 1. Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 111-1, 113, 146, 147, 152- 156-1, 160, 200, 200-1, 209, 255, 258-2586, 301-1 - 303, 260, 262, 306, 436, 436-1, 437-439, 442, 442-1, 444, 447 цього Кодексу.	Стаття 96-9. Ліквідація 1. Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 111-1, 113, 146, 147, 152- 156-1, 160, частиною третьою статті 200, частиною третьою статті 200-1, 209, 255, 258-2586, 301-1 - 303, 260, 262, 306, 436, 436-1, 437-439, 442, 442-1, 444, 447 цього Кодексу. 2. У разі вчинення уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи кримінального правопорушення, передбаченого частиною третьою статті 200 або частиною четвертою статті 200¹ цього Кодексу, суд може застосувати ліквідацію юридичної особи, якщо встановить, що її було створено для вчинення таких кримінальних правопорушень або її діяльність переважно використовувалася для їх учинення. Суд зобов'язаний обґрунтувати, чому застосування інших передбачених законом заходів кримінально-правового характеру не забезпечить припинення такої діяльності.
Зміни до статті 96 ¹⁰ не передбачені.	Стаття 96 ¹⁰ . Загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру

	1. При застосуванні до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру судом враховуються ступінь тяжкості вчиненого її уповноваженою особою кримінального правопорушення, ступінь здійснення кримінально протиправного наміру, розмір завданої шкоди, характер та розмір неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою, вжиті юридичною особою заходи для запобігання кримінального правопорушення. Суд також враховує добровільне повідомлення юридичною особою про правопорушення, сприяння його розкриттю, припинення протиправної діяльності та відшкодування завданої шкоди. ...
--	--

4. Щодо статті 214 Кримінального процесуального кодексу України

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 214. Початок досудового розслідування	Стаття 214. Початок досудового розслідування 1. Слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела достатніх даних та відомостей, передбачених частиною п'ятою цієї статті, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування, а дізнавач - керівником органу дізнання, а в разі відсутності підрозділу дізнання - керівником органу досудового розслідування. Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури, керівник місцевої прокуратури та їх перші заступники і заступники здійснюють нагляд за своєчасністю, повнотою та законністю внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань ... 5. До Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться відомості про: 1) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення; 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника; 3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення; 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального

... 8. Відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 200, частинами другою та третьою статті 200-1, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 3683, частинами першою і другою статті 3684, статтями 369, 3692, 436, 437-439, 442, 4421, 444, 447 Кримінального кодексу України, або будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 1512-1561, 3011-303 Кримінального кодексу України (у разі їх вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи), або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-2586 Кримінального кодексу України. Про внесення відомостей слідчий або прокурор не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє юридичну особу. Провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру. ...	правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела; 5) попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 6) прізвище, ім'я, по батькові та посада службової особи, яка внесла відомості до реєстру, а також слідчого, прокурора, який вніс відомості до реєстру та/або розпочав досудове розслідування; 7) інші обставини, передбачені положенням про Єдиний реєстр досудових розслідувань. У Єдиному реєстрі досудових розслідувань автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер кримінального провадження. У разі відсутності у заяві, повідомленні про кримінальне правопорушення відомостей, передбачених пунктами 1-7 цієї частини, слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин, здійснюють збір таких відомостей у порядку, визначеному законодавством. ... 8. Відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, частиною третьою статті 200, частиною третьою статті 200-1, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 3683, частинами першою і другою статті 3684, статтями 369, 3692, 436, 437-439, 442, 4421, 444, 447 Кримінального кодексу України, або будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 1512-1561, 3011-303 Кримінального кодексу України (у разі їх вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи), або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-2586 Кримінального кодексу України. Про внесення відомостей слідчий або прокурор не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє юридичну особу. Провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру. ...
---	---

5. Щодо статті 216 Кримінального процесуального кодексу України

Положення законопроекту про спеціальну підслідність за правилом «орган, який першим вніс відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань» пропонується виключити. Таке правило створює конкуренцію органів, стимулює формальне випередження в реєстрації та може використовуватися для обходу спеціальної підслідності, встановленої частинами четвертою та п'ятою статті 216.

Пропонуємо натомість:

Положення законопроекту № 16013	Запропонована редакція норми
Кримінальний процесуальний кодекс України	
Стаття 216. Підслідність ... 9. У кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтями 209 і 209-1 Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим того органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого відноситься кримінальне правопорушення, що передував легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом, крім випадків, коли ці кримінальні правопорушення віднесено згідно із цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України. У кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтею 200-1 Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого належить кримінальне правопорушення, у якому були використані передані або одержані платіжний інструмент, індивідуальна облікова інформація, наданий доступ до них чи банківського та/або платіжного рахунку, електронного гаманця. ...	Стаття 216. Підслідність ... 9. У кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтями 209 і 209-1 Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим того органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого відноситься кримінальне правопорушення, що передував легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом, крім випадків, коли ці кримінальні правопорушення віднесено згідно із цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України. У кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, передбачених статтею 200-1 Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого належить кримінальне правопорушення, у якому були використані передані або одержані платіжний інструмент, індивідуальна облікова інформація, наданий доступ до них чи банківського та/або платіжного рахунку, електронного гаманця. ... 11. При визначенні органу, що здійснюватиме досудове розслідування у формі дізнання, застосовуються правила підслідності, передбачені цією статтею. Якщо кримінальне правопорушення, передбачене статтею 200¹ Кримінального кодексу України, пов'язане з іншим кримінальним правопорушенням, для вчинення якого було передано чи одержано відповідний платіжний інструмент або доступ, питання про об'єднання матеріалів і визначення підслідності вирішується відповідно до статей 217 і 218 цього Кодексу з дотриманням спеціальної підслідності, встановленої частинами четвертою та п'ятою цієї статті. Сам по собі факт першого внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань не змінює визначеної цим Кодексом підслідності

6. Щодо набрання чинності

Закон пропонується ввести в дію через дев'яносто днів з дня його опублікування. Перехідний строк необхідний для підготовки органів досудового розслідування і суду, налаштування обліку, інформування учасників платіжного ринку та приведення підзаконних актів у відповідність із законом. Кабінету Міністрів України до дня набрання чинності слід забезпечити приведення нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

II. До законопроекту № 16013-1

НААУ вважає неприйнятним доповнення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України положенням про те, що слідчі органів Державного бюро розслідувань здійснюють на основі доступних джерел і даних, у тому числі інформації, поширеної в медіа, моніторинг обставин, що можуть свідчити про вчинення військових кримінальних правопорушень.

Запропоноване положення надає правоохоронному органу надмірний і недостатньо визначений інструментарій для здійснення моніторингу поза межами конкретного кримінального провадження. Відсутність чітких критеріїв, меж і порядку такого моніторингу створює ризики зловживань, необґрунтованого втручання у права і свободи людини та використання отриманої інформації як підстави для кримінального переслідування. Фактично йдеться про проведення пошукових заходів до початку досудового розслідування, що є неприйнятним.

Відповідний пункт законопроекту № 16013-1 пропонується виключити.

III. До законопроектів № 16014 та № 16014-1

1. Щодо статті 255⁴ Кримінального кодексу України

Первинна редакція статті 255⁴ («Створення, керівництво електронно-комунікаційною шахрайською організацією або участь у ній») є недосконалою. Вона конкурує зі статтею 255 Кримінального кодексу України, не визначає чітко суб'єктивну сторону участі та створює ризик криміналізації виконання трудових обов'язків, технічної обробки інформації або надання правничої допомоги.

Якщо законодавець визнає за необхідне зберегти спеціальну норму, вона має описувати організовану шахрайську групу у значенні частини третьої статті 28 Кримінального кодексу України, створену з метою вчинення двох або більше окремих кримінальних правопорушень, передбачених статтею 190, шляхом використання електронних комунікацій. Участь повинна полягати в умисному виконанні функцій відповідно до спільного плану особою, яка усвідомлювала шахрайську мету групи. Окремо слід передбачити вербування, кваліфікований склад щодо неповнолітніх або застосування насильства, а також спеціальний вид звільнення від відповідальності для учасників, які сприяли викриттю групи.

Критично важливим для адвокатури є пряме застереження: надання правничої допомоги, виконання трудових чи договірних обов'язків, а також збирання, зберігання, обробка або передавання інформації самі по собі не утворюють участі в групі за відсутності ознак умисної участі. Якщо діяння містить склад статті 255, відповідальність за ті самі дії за статтею 255⁴ не настає.

Таким чином, у разі збереження спеціальної норми пропонуємо викласти статтю 255⁴ у такій редакції:

Положення законопроекту № 16014	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
Стаття 2554. Створення, керівництво електронно-комунікаційною шахрайською організацією або участь у ній 1. Створення електронно-комунікаційної шахрайської організації або керівництво такою організацією чи її структурною частиною – карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна. 2. Участь в електронно-комунікаційній шахрайській організації, особи, яка усвідомлювала протиправний характер діяльності такої організації, – карається позбавленням волі на строк від п’яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої. 3. Надання засобів, послуг, інформації та інше сприяння діяльності електронно-комунікаційної шахрайської організації особою, яка усвідомлювала протиправний характер діяльності такої організації та не являється її учасником, – караються позбавленням волі на строк від п’яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої. 4. Умисне залучення іншої особи до участі в електронно-комунікаційній шахрайській організації або до сприяння її діяльності шляхом пропонування роботи, винагороди, надання послуг чи в інший спосіб, а так само поширення інформації з метою такого залучення, вчинені особою, яка усвідомлювала протиправний характер діяльності такої організації, – караються позбавленням волі на строк від трьох до п’яти років з конфіскацією майна або без такої. 5. Дії, передбачені частиною четвертою цієї статті, вчинені повторно, – караються позбавленням волі на строк від п’яти до десяти років з конфіскацією майна. 6. Сприяння створенню чи функціонуванню електронно-комунікаційної шахрайської організації або умисне створення умов для уникнення кримінальної відповідальності особами, які створили таку організацію, керували нею чи брали участь у її діяльності, вчинені службовою особою, яка усвідомлювала протиправний характер діяльності такої організації, з використанням влади чи службового становища, – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна. 7. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, крім особи, яка створила електронно-комунікаційну шахрайську організацію або керувала такою організацією чи її структурною	Стаття 255-4. Створення організованої шахрайської групи, керівництво нею, участь у ній або залучення до участі в ній 1. Створення організованої шахрайської групи або керівництво такою групою — карається позбавленням волі на строк від п’яти до десяти років з конфіскацією майна. 2. Участь в організованій шахрайській групі шляхом умисного виконання функцій відповідно до її спільного плану особою, яка усвідомлювала шахрайську мету діяльності групи та бажала сприяти її досягненню, — карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією майна або без такої. 3. Умисне схиляння іншої особи до участі в організованій шахрайській групі шляхом пропонування роботи, винагороди або умовляння, а так само поширення оголошень чи інших повідомлень з метою залучення осіб до такої групи, вчинені особою, яка усвідомлювала шахрайську мету діяльності групи та бажала сприяти її досягненню, — караються позбавленням волі на строк від двох до п’яти років. 4. Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені щодо особи, яка завідомо для винного не досягла вісімнадцяти років, або поєднані з насильством чи погрозою його застосування, — караються позбавленням волі на строк від п’яти до восьми років з конфіскацією майна або без такої. 5. Особа, крім особи, яка створила організовану шахрайську групу або керувала нею, звільняється від кримінальної відповідальності за діяння, передбачені частинами другою або третьою цієї статті, якщо вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні відповідного кримінального правопорушення добровільно припинила участь у групі або залучення до неї інших осіб, повідомила орган досудового розслідування чи прокурора про діяльність групи та активно сприяла її припиненню або викриттю її організаторів чи учасників. Це положення не звільняє особу від відповідальності за інші вчинені нею кримінальні правопорушення.

частиною, за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частинами другою, третьою цієї статті, якщо вона до повідомлення їй про підозру у вчиненні цього кримінального правопорушення добровільно повідомила правоохоронний орган про створення або діяльність такої організації та активно сприяла викриттю осіб, які її створили, керували нею або брали участь у її діяльності, чи припиненню діяльності такої організації. Примітка. 1. Під електронно-комунікаційною шахрайською організацією у цій статті слід розуміти стійке об'єднання трьох або більше осіб, попередньо зорганізованих для систематичного заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою з використанням електронних комунікацій, учасники якого діють відповідно до узгодженого плану та розподілу функцій. 2. Діяльність електронно-комунікаційної шахрайської організації, крім іншого, може включати збирання, зберігання, обробку або використання персональних даних, інформації, що становить банківську таємницю, реквізитів платіжних інструментів, індивідуальної облікової інформації, кодів автентифікації чи іншої інформації, яка використовується для вчинення шахрайства.	Примітка. 1. Організованою шахрайською групою у цій статті є організована група у значенні частини третьої статті 28 цього Кодексу, створена з метою вчинення двох або більше окремих кримінальних правопорушень, передбачених статтею 190 цього Кодексу, шляхом використання електронних комунікацій для введення потерпілих в оману або зловживання їхньою довірою. 2. Надання правничої допомоги, виконання трудових чи договірних обов'язків, а також збирання, зберігання, обробка або передавання інформації самі по собі не утворюють участі в групі за відсутності ознак, передбачених частиною другою цієї статті. 3. Якщо створення об'єднання, керівництво ним або участь у ньому містять склад кримінального правопорушення, передбаченого статтею 255 цього Кодексу, відповідальність за такі самі дії за частинами першою та другою цієї статті не настає».
---	---

2. Щодо доповнення Кримінального кодексу України статтею 365⁴

Ефективна протидія організованому шахрайству неможлива без окремої оцінки умисного службового сприяння такій діяльності або її приховування. Чинні статті про службові злочини не охоплюють з достатньою визначеністю типові форми прикриття: передавання відомостей про слідчі та оперативні заходи, фальсифікацію матеріалів, умисне невнесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, надання незаконного доступу до державних ресурсів.

Разом із тим норма не може перетворювати службову помилку, скасування процесуального рішення, незгоду з оцінкою доказів або порушення строку на кримінально каране прикриття. Відповідальність за бездіяльність має наставати лише за наявності конкретного юридичного обов'язку діяти та реальної можливості його виконати.

Пропонуємо доповнити Кримінальний кодекс України статтею 365⁴ такого змісту:

Положення законопроекту № 16014	Запропонована редакція норми
Кримінальний кодекс України	
	Стаття 365⁴. Умисне сприяння службовою особою організованій шахрайській діяльності або її приховування 1. Умисне використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби з метою сприяння створенню або діяльності організованої шахрайської групи чи приховування її діяльності, за умови усвідомлення особою шахрайської мети групи, шляхом: 1) передавання без законних підстав організатору або учаснику групи відомостей з обмеженим доступом про заплановані чи здійснювані оперативно-розшукові заходи, слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії для забезпечення можливості уникнути їх проведення чи знищити докази, або про осіб, які конфіденційно співпрацюють з правоохоронними органами, для перешкоджання такій співпраці, 2) приховування, знищення, підміни або фальсифікації документів, речей чи електронних даних, які містять відомості про діяльність групи, 3) умисного невнесення слідчим, дізнавачем або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей за наявності передбачених законом підстав і обов'язку їх внесення, або приховування уповноваженою службовою особою прийнятої заяви чи повідомлення про діяльність групи, 4) умисного невиконання покладеного законом обов'язку вжити конкретних заходів для припинення виявленої шахрайської діяльності за наявності правових підстав та реальної можливості їх вжиття, або надання завідомо незаконного наказу, розпорядження чи вказівки про невжиття передбачених законом заходів щодо виявлення або припинення діяльності групи, приховування доказів чи незастосування заходів забезпечення кримінального провадження за наявності законних підстав для їх застосування, 5) завідомо незаконного надання групі доступу до державних інформаційних ресурсів, приміщень, обладнання або транспортних засобів, що перебувають у віданні службової особи, для використання у шахрайській діяльності — карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від п'яти до десяти років. 2. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене працівником правоохоронного органу, прокурором, суддею, службовою особою, яка займає відповідальне або особливо відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб, — карається позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від п'яти до десяти років, з конфіскацією майна або без такої.

	Примітка. 1. Службовою особою у цій статті є особа, зазначена у пункті 1 примітки до статті 364 цього Кодексу. Поняття відповідального та особливо відповідального становища вживаються у значеннях, визначених пунктами 2 і 3 примітки до статті 368 цього Кодексу. Організованою шахрайською групою є група, визначена пунктом 1 примітки до статті 255⁴ цього Кодексу, а також злочинна організація, створена для вчинення таких шахрайств. 2. Відповідальність за бездіяльність настає лише за умови наявності у службової особи конкретного юридичного обов'язку діяти та реальної можливості його виконати. Самі по собі скасування чи зміна процесуального рішення, незгода з оцінкою доказів або порушення процесуального строку не є достатніми для встановлення складу цього кримінального правопорушення. 3. Конфіскація майна за частиною другою цієї статті застосовується з дотриманням умов частини другої статті 59 цього Кодексу.
--	---

У разі запровадження статті 365⁴ необхідно узгодити суміжні норми: в абзаці першому примітки до статті 45 після цифр «365²» доповнити цифрами «365⁴»; частину першу статті 55 доповнити положенням про призначення позбавлення права обіймати певні посади на строк від п'яти до десяти років як додаткового покарання за статтею 365⁴; у частині п'ятій статті 216 Кримінального процесуального кодексу України після цифр «364» доповнити цифрами «365⁴».

3. Щодо положень законопроекту № 16014-1 про військовий облік і призов

Законопроект № 16014-1 поєднує протидію шахрайським кол-центрам зі змінами щодо порядку призову, військового обліку та службових рішень у цій сфері. Таке поєднання різних предметів регулювання в одному акті є дефектом законодавчої техніки і ускладнює оцінку кожного блоку по суті.

НААУ пропонує виключити з розділу I законопроекту № 16014-1 пункт 1, підпункти 2–4 пункту 2 та пункт 3 щодо змін до статті 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, статей 337¹, 368⁵, 426² Кримінального кодексу України та статті 214 Кримінального процесуального кодексу України.

Якщо законодавець усе ж збереже положення щодо військової служби, вони мають бути уточнені так:

- пункт щодо доповнення статті 210¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення частиною четвертою виключити;
- у диспозиції частини першої статті 337¹ слова про звільнення від призову чи зі служби за станом здоров'я замінити вказівкою на незаконне звільнення;
- зміни до примітки статті 368⁵ виключити;
- у частині першій статті 426² слово «Порушення» замінити словами «Умисне порушення» і доповнити статтю приміткою: «Саме по собі скасування рішення про

призов, прийняття, направлення на військову службу чи звільнення від призову не доводить умисного порушення порядку службовою особою»;

- пункт щодо доповнення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України виключити.

Назву законопроектів № 16014, № 16014-1 у разі їх доопрацювання пропонується викласти так: «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо протидії організованим шахрайській діяльності з використанням електронних комунікацій та її службовому прикриттю».
